

*І. В. Бєлова, канд. екон. наук, доц., Л. Ю. Сисоєва, канд. екон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

ПРОБЛЕМИ ЯКІСНОГО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ БАНКАМИ УКРАЇНИ

Фінансова звітність банків є основним джерелом отримання інформації про найважливіші явища і процеси, що відбуваються в банківському секторі країни, його стан та проблеми. Проте на сучасному етапі якість, обсяг і структура інформації, наведеної у звітності банків України, не завжди відповідають міжнародним стандартам, зокрема вимогам Базельського щодо розкриття кількісної та якісної інформації. І якщо подання недостовірної та неправдивої інформації органам нагляду в багатьох країнах стає об'єктом особливого контролю та передбачає серйозні санкції до банків, а в деяких випадках і кримінальну відповідальність керівників банків, то в Україні відсутня якісна ефективна система контролю за банками, що порушують вимоги нормативно-правових актів Національного банку України щодо прозорості і якості подання фінансової звітності. При цьому слід зазначити, що викривлена інформація про фінансовий стан банку не тільки знижує результативність прийняття заходів впливу та не дає вчасно реагувати на ці проблеми органам банківського нагляду, а й призводить до продовження небезпечної банківської діяльності, а в подальшому – до банкрутства та ліквідації банку.

Проблема недостовірної інформації особливо гостро постала під час кризи 2008–2009 рр., коли банки зменшували реальний розмір простроченої заборгованості за кредитними операціями, поліпшували якість активів і показували нереальні економічні нормативи. За даними експертів, в Росії як мінімум третина банків подають недостовірну звітність регулятору. Традиційно в цьому їм допомагають зовнішні аудитори, реєстратори і депозитарії. Суб'єктивність процесу нагляду також відіграє свою роль та не дає підстав для абсолютної впевненості в якості наданої інформації.

Серед основних ознак, що свідчать про викривлення звітності банками можна виділити такі:

- приховування проблем кредитування пов'язаних сторін, що є специфікою банків з країн колишнього СРСР;
- неадекватна пролонгація кредитів, перекредитування;
- фіктивне роздування капіталу і махінації з цінними паперами;
- значний розрив між показниками, що наведені в звітності, яка складена за національними вимогами, та звітності за вимогами МСФЗ.

Свідченням недостовірної звітності також може бути суттєва різниця між показниками станом на кінець року, коли звітність потребує підтвердження з боку зовнішніх аудиторів, та показниками всередині року.

Для зменшення обсягу недостовірної інформації Банк Росії два роки тому прийняв більш жорсткі заходи впливу до таких банків, а саме: змінено порядок відкликання банківської ліцензії, де передбачено позбавлення права вести банківську діяльність за надання недостовірної звітності. Аналогічні зміни відбулися і у банківському законодавстві Казахстану.

В Україні з 22 вересня 2012 року набуло чинності нове положення про застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства, згідно з яким запроваджено нові підходи до визначення проблемних та неплатоспроможних банків і порядок контролю за їх діяльністю. Але змін щодо заходів впливу з боку Національного банку до банків, що подають недостовірну звітність, не відбулося. Такими можливими заходами є підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами, обмеження або зупинення проведення операцій з високим рівнем ризику, тимчасове усунення посадових осіб і штрафи.

Вбачаємо, що такі досить м'які заходи впливу за недостовірну звітність, яка завдає шкоди інтересам вкладників та кредиторів банку, є не зовсім достатніми. З метою підвищення ефективності та якості наглядового процесу регулятор може посилити вимоги до якості звітності, в т.ч. шляхом можливості відкликання банківської ліцензії за таке порушення.

Зважаючи на неоднозначність питання введення кримінальної відповідальності керівників банків, що надають недостовірну звітність, можемо зробити припущення, що більш ефективним може стати позбавлення їх права на певний строк займатися банківською діяльністю.

Белова, І.В. Проблеми якісного розкриття інформації банками України [Текст] / І.В. Белова, Л.Ю. Сисоєва // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8–9 листопада 2012 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2012. – С. 15–16.